

Ks. Tomasz Duda – Austria

BIBLIJNE PODSTAWY POSŁUGI SŁOWA WEDŁUG JOSEPHA RATZINGERA, BENEDYKTA XVI

Wstęp

Biblia jest słowem Bożym. Bóg w Biblii objawił ludziom prawdę o sobie i o tym, jak możemy dbać o własne relacje z Nim. Są rzeczy, których nie moglibyśmy wiedzieć, gdyby Bóg sam nam ich nie objawił. Biblia będąc słowem Bożym, stanowi ostateczny autorytet we wszystkich sprawach dotyczących wiary.

Biblia nie jest podręcznikiem nauk przyrodniczych ani nie chce nim być. Jest księgą religijną i dlatego nie można z niej czerpać informacji naukowych, nie można się dowiedzieć, jak z naukowego punktu widzenia wyglądało powstanie świata; daje nam ona tylko wiedzę religijną¹. Cała Biblia została napisana pod natchnieniem Boga i stanowi bezcenne źródło poznania prawdy. Jest najbardziej znaną księgą na świecie. Przetłumaczono ją na ok. 1200 języków. Funkcjonuje w wielu społeczeństwach od ponad 3000 lat. To, że Biblia zajmuje miejsce w pierwszym rzędzie sprawia przede wszystkim jej świętość.

Bóg stworzył niebo i ziemię swoim Słowem, stworzył coś z niczego przez moc swojego Słowa. Bóg jako stwórca nie tylko powołał świat do bytu, ale wszystko podtrzymuje mocą swego Słowa.

W relacji między Biblią a Słowem należy uznać różnice i jedność. Sama Biblia podkreśla brak tożsamości materialnej między Słowem Bożym i Pismem. Słowo Boże jest rzeczywistością żywą, skuteczną (Hbr 4,12-13), wieczną (Iz 40,8), wszechmocną (Mdr 18,15), twórczą (Rdz 1,3nn) i ustanawiającą historię. W Nowym Testamencie tym Słowem jest sam Syn Boży – Słowo, które stało się ciałem (J 1,1nn; Hbr 1,2).

---

¹ Por. Joseph Ratzinger Benedykt XVI, *Na początku Bóg stworzył... Cztery kazania o stworzeniu i upadku. Konsekwencje wiary w stworzenie*, Wyd. Salwator, Kraków 2006, s. 17.

Należy teraz zapytać: Czy są dowody na to, że Biblia to kerygmat² posługi słowa? Czym właściwie jest Słowo Boga? Czy Biblia jest Słowem Bożym?

Tak postawione pytania pomogą zbadać stwierdzenie, iż istnieją biblijne podstawy posługi słowa.

1. Źródło i początek Słowa

„Na początku było Słowo”, tak zaczyna swoją opowieść o Jezusie z Nazaretu św. Jan Apostoł. Tora, tj. opowieść o Ojcu Pana Jezusa, zaczyna się nieco inaczej: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię” (Rdz 1,1).

W tym zdaniu wyrażenie „na początku” oznacza początek absolutny, początek bez początku, czyli właśnie wieczność. Wyrażenie to nawiązuje do słów przedstawiających stworzenie: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię” (Rdz 1,1). Jednakże w stworzeniu chodziło o początek czasu, podczas gdy tutaj, gdy mowa o Słowie, chodzi o wieczność³.

Słowo nie należy do porządku stworzenia. Zanim zaczęły pojawiać się rzeczy stworzone, Ono już istniało, istniało odwiecznie i stanowiło absolutną jedność z Bogiem. Określenie Słowo było Bogiem, oznacza, że Słowo było od wieków współuczestnikiem boskiej natury, różnym jednak osobowo od Boga, który w tradycji Nowego Testamentu (zwłaszcza czwartej Ewangelii) nosi miano Boga Ojca.

Objawienie Boże przekazywane było przez tych, którzy uwierzyli, z pokolenia na pokolenie – najpierw w narodzie izraelskim, później w Kościele. Dlatego w związku z Objawieniem mówi się o Tradycji, która nie jest zwykłym anonimowym przekazywaniem nauki, lecz ma charakter osobowy, stanowi żywe słowo, które swą konkretną rzeczywistość znajduje w wierze⁴. Przekazywane z pokolenie na pokolenie Objawienie spisane zostało w księgach uznawanych przez tę Tradycję za natchnione przez Boga. Tworzą one Pismo Święte.

Moc Boga objawia się przez Słowo Boże (*Verbum Dei*), Bóg przez Słowo Boże przemawia do człowieka. W tym, że słowo stanowi wyłączny

---

² Pokróćce należy określić samo pojęcie kerygmatu. Wywodzi się ono od greckiego słowa *kerygma*, *keryssein* i oznacza pełnić urząd herolda, proklamować, obwieszczać przez publicznego posłańca, ogłaszać, przepowiadać (Mt 12,4; Łk 11,32; Rz 16,25; 1 Kor 1,21; 2,4; 15,14; 2 Tym 4,17; Tt 1,3), wyraża również treść i czynność głoszenia – por. J. Homerski, *Kerygmat*, w: *Katolicyzm A–Z*, Łódź 1989, s. 208.

³ Jan Paweł II, *Na początku było Słowo*, audyencja generalna 26 listopada 1997, www.opoka.org.pl (dostęp 10.03.2017).

⁴ Por. J. Ratzinger, *Słowo Boga. Pismo – Tradycja – Urząd*, Wyd. UJ, Kraków 2008, s. 23–24.

środek spotkania Boga z człowiekiem, staje się jasne, iż Bóg zasadniczo jest gotów do bycia partnerem człowieka, gdyż słowo jedynie wówczas ma sens, gdy przekazuje komuś jakąś wiadomość.

To, że Bóg zawsze przemawia przez swoje Słowo, sugeruje wyraźnie Prolog Ewangelii. Pierwsze zdanie Prologu nawiązuje do Księgi Rodzaju (1,1): „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”. Dzieło stworzenia opisane w pierwszych słowach Biblii, jest zarazem pierwszym etapem objawienia Bożego przez Słowo. Tym samym już pierwsze zdanie czwartej Ewangelii („Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo”) stwierdza dwuaspektowość dialogu Boga ze światem: w słowie i w czynie stwórczym. W Słowie Wcielonym, w Jego działalności odwiecznej i ziemskiej oba aspekty osiągają pełnię i doskonałą jedność. Słowo, które było u Boga, istniało wiecznie, jak i sam Bóg. Istniało jako prawdziwa Osoba. Prolog do czwartej Ewangelii ukazuje i podkreśla dostojeństwo i znaczenie Słowa. To Słowo, które było u Boga i jest Bogiem stało się ciałem i zamieszkało między nami.

Święty Jan w Prologu odwołuje się do Starego Testamentu, do czasów, w których nie znano jeszcze tajemnicy Trójcy Świętej, a mówiono wyraźnie o Słowie Bożym, ponadto o Mądrości, istniejącej przed wszelkim stworzeniem (por. Syr 24,9). Wyszła ona z ust Najwyższego jako tchnienie Jego mocy, przejaw chwały Wszechmocnego, odbłask Jego wieczystej światłości (por. Syr 24,3; Mdr 7,25-26). Mądrość ta towarzyszy każdemu działaniu, jakie Bóg podejmuje w świecie, chętnie przebywa wśród ludzi, zapewnia im zbawienie, kieruje do nich słowo napomnienia (por. Prz 8,27-31; 1,20-33; Mdr 9,18).

Nowy Testament wszystkie te przesłanki odnosi do Chrystusa, który również jest mądrością Bożą, odbiciem Jego istoty, jest Mądrością i Słowem Ojca (por. 1 Kor 1,24.30; Hbr 1,3; J 1,1-14). Przypisywanie Jezusowi przymiotów Bożej mądrości wskazuje na Jego odwieczne istnienie wraz z Ojcem. Zanim świat został stworzony i nim Syn Boży stał się człowiekiem, żył On zjednoczony z Ojcem, co św. Jan oddaje krótko: „Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo” (J 1,1).

Słowo, o którym mówi ewangelista, uczestniczy w dziele stworzenia, co potwierdza List do Hebrajczyków: „przez Niego też stworzył wszechświat” (1,2). Równie dobitnie stwórczy wymiar działania Syna Bożego podkreśla św. Paweł w Liście do Kolosan: „w Nim zostało wszystko stworzone: i to, co w niebiosach, i to, co na ziemi (...). Wszystko przez Niego i dla Niego zostało stworzone. On jest przed wszystkim i wszystko w Nim ma istnienie” (1,16-17). Słowo „wypowiadane” przez Boga zawsze owocuje dobrem, w tym wypadku dobrem stworzenia: „A Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre” (Rdz 1,31).

Do czwartej Ewangelii nawiązuje także Benedykt XVI w adhortacji apostołskiej *Verbum Domini* (dalej VD), zwracając uwagę, że:

to samo Słowo, jak twierdzi św. Jan, „stało się ciałem” (J 1,14), toteż Jezus Chrystus, narodzony z Maryi Panny, jest rzeczywiście Słowem Bożym, które stało się współistotne z nami. Wyrażenie „Słowo Boże” wskazuje tu zatem na osobę Chrystusa, odwiecznego Syna Ojca, który stał się człowiekiem (por. VD 7).

Komentując Ewangelię, papież uważa, że św. Jan świadomie odnosi się do pierwszych słów Biblii, odczytując opowieść o stworzeniu w świetle Chrystusa, aby na nowo i ostatecznie powiedzieć, czym w całej Biblii jest Słowo, przez które Bóg chce poruszyć nasze serca⁵.

„Rzeczywistość rodzi się zatem ze Słowa jako *creatura Verbi*, a powołaniem wszystkiego jest służba Słowu” (VD 9). „Realistą jest ten, kto w słowie Bożym rozpoznaje fundament wszystkiego” (VD 10)⁶.

W Starym Testamencie „Bóg przekazuje swoje słowo, «bowiem przez przymierze z Abrahamem (por. Rdz 15,18) i z ludem Izraela za pośrednictwem Mojżesza (por. Wj 24,8) objawił się słowami i czynami ludowi w ten sposób nabytemu, jako jedyny, prawdziwy i żywy Bóg, po to, aby Izrael poznał, jakie są zamiary Boga wobec ludzi, oraz dzięki Bożemu przemawianiu poprzez proroków coraz pełniej i wyraźniej je rozumiał i coraz szerzej ukazywał je narodom (por. Ps 22[21],28n; 96[95],1-3; Iz 2,1-4; Jr 3,17)»” (VD 11).

Jezus Chrystus jest ostatecznym Słowem Boga; jest On „Pierwszy i Ostatni” (Ap 1,17). „Św. Jan od Krzyża wyraził wspaniale tę prawdę: od kiedy Bóg dał nam «swego Syna, który jest Jego jedynym Słowem (...), przez to jedno Słowo powiedział nam wszystko naraz»” (VD 14).

Bez skutecznego działania „Ducha Prawdy” (J 14,16) nie można zrozumieć słów Pana. Słowo Boże przychodzi do nas w ciele Chrystusa, w ciele eucharystycznym oraz w Pismach dzięki działaniu Ducha, może też być ono przyjęte i naprawdę zrozumiane jedynie dzięki owemu Duchowi. Znaczenie relacji między Duchem Świętym a Pismem odnajdziemy też w tekstach liturgicznych, gdzie słowo Boże jest głoszone, słuchane i wyjaśniane wiernym. Należą do nich starożytne modlitwy, które w formie epiklezy (gr. *epiklesis* – wzywanie na) proszą o przyjście Ducha Świętego Pocieszyciela do

⁵ Por. J. Ratzinger, *Na początku Bóg stworzył...*, s. 25.

⁶ „Jedynie słowo Boże jest fundamentem wszelkiej rzeczywistości, jest trwałe jak niebo, a nawet trwalsze od nieba, jest rzeczywistością. Zatem musimy zmienić naszą koncepcję realizmu. Realistą jest ten, kto w słowie Bożym, tej na pozór jakże kruchej rzeczywistości rozpoznaje fundament wszystkiego. Realistą jest ten, kto buduje swoje życie na fundamencie, który będzie na zawsze”. J. Ratzinger, *Słowo Boże jest trwalsze niż ludzka rzeczywistość*, Przemówienie na rozpoczęcie I kongregacji generalnej XII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów w dniu 6.X.2008, www.opoka.org.pl (dostęp 12.03.2017).

⁷ *Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym „Dei verbum”* (dalej KO), nr 14, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 350.

sluchających, aby zrozumieli natchnione przez Ducha Pismo i mieli z tego pożytek. Znajdujemy też modlitwy, w których na zakończenie homilii ponownie błaga się Boga o dar Ducha dla wiernych (por. VD 16).

Soborowa konstytucja *Dei verbum* przypomina, że niewidzialny Bóg „w swojej wielkiej miłości przemawia do ludzi, jak do przyjaciół i przestaje z nimi, aby zaprosić przyjaciół do wspólnoty z sobą” (KO 14). Objawienie biblijne przynosi ze sobą nowe spojrzenie na Boga, który pragnie prowadzić z człowiekiem dialog. Specyfika tej rozmowy polega na tym, że Bóg mówi językiem miłości, wyrażającym się najpełniej w Jego Słowie. Ono było „na początku” (J 1,1), poprzez to Słowo „wszystko się stało” (J 1,3) i to samo Słowo zamieszkało między nami, stając się ciałem (por. J 1,14). Boski Logos istnieje od samego początku i opowiada o wewnętrznym życiu Boga.

Przez wszystkie słowa Pisma Świętego Bóg wypowiada tylko jedno Słowo, swoje jedyne Słowo, w którym wypowiada się cały (por. Hbr 1,1-3), jak twierdził wyraźnie już św. Augustyn: „Pamiętajcie, że to samo Słowo Boże rozciąga się na wszystkie księgi, że to samo Słowo rozbrzmiewa na ustach wszystkich świętych pisarzy”. A zatem za sprawą Ducha Świętego i pod kierunkiem Magisterium Kościół przekazuje wszystkim pokoleniom to, co zostało objawione w Chrystusie. (...) Słowo Boże przemawia do nas w Piśmie Świętym jako natchnione świadectwo Objawienia, które wraz z żywą Tradycją Kościoła stanowi najwyższą regułę wiary (VD 18).

Podobnie jak Słowo Boże stało się ciałem za sprawą Ducha Świętego w łonie Dziewicy Maryi, tak również Pismo Święte rodzi się z łona Kościoła za sprawą tegoż Ducha. Pismo Święte jest „Słowem Boga, dlatego że zostało spisane pod natchnieniem Ducha Bożego”. (...) Ojcowie synodalni słusznie wykazali, że z tematem natchnienia wiąże się również temat *prawdy Pism*. (...) Jak twierdzi soborowa nauka, natchnione Księgi uczą prawdy: „Skoro więc wszystko to, co autorzy natchnieni, czyli hagiografowie, twierdzą, należy uważać za stwierdzone przez Ducha Świętego, to z całą mocą należy też wyznaczyć te księgi Pisma w sposób pewny, wiernie i bez błędu uczą prawdy, jaka z woli Boga została zapisana w Księgach świętych dla naszego zbawienia” (VD 19).

Ojciec św. Benedykt XVI, podczas audiencji generalnej na placu Świętego Piotra, odnosząc się do stwórczego Słowa Boga, oznajmił, że Pan poprzez słowa Pisma Świętego rozbudza uśpiony umysł i mówi nam: na początku każdej rzeczywistości jest Słowo⁸.

Na początku wszystkiego jest stwórcze Słowo – to Słowo, które stworzyło wszystko, które stworzyło tak pełną mądrości konstrukcję, jaką jest wszechświat – i Ono jest także Miłością⁹. Wypowiedź papieża stanowi

⁸ Por. Benedykt XVI, *Psalm 136,1-9 – hymn paschalny [1]*, audiencja generalna 9.11.2005, www.opoka.org.pl (dostęp 15.03.2017).

⁹ Por. Benedykt XVI, *Myśli o Słowie Bożym*, Kraków 2008, s. 29.

świadczenie niezwykłego bogactwa Słowa Bożego, które w swym boskim źródle jest Słowem przedwiecznym, wszechpotężnym i wszechmocnym, niepodważalnym, mającym siłę stwórczą.

Wydaje się rzeczą słuszną przywołać stwierdzenie papieża Jana Pawła II w encyklice *Redemptoris missio*, który odnosi się do niemożności oddzielenia, według wiary chrześcijańskiej, Słowa Bożego i Jezusa Chrystusa. Należy zdecydowanie utrzymywać osobową tożsamość pomiędzy Słowem Bożym i Jezusem Chrystusem. Papież słusznie konkluduje: „Wprowadzenie jakiegokolwiek separacji (*separationem*) pomiędzy Słowem i Jezusa Chrystusa jest sprzeczne z wiarą chrześcijańską” i mówi dalej: „Nie można oddzielić (*separare*) Jezusa od Chrystusa”¹⁰. Zawsze trzeba pamiętać, że istnieje tożsamość osobowa pomiędzy Słowem Bożym i Jezusem Chrystusem ze względu na włączenie istoty ludzkiej Jezusa w osobę Boską Słowa przez tajemnicę unii hipostatycznej, czyli tożsamości osobowej. W konsekwencji nie mogą być również oddzielone skuteczność zbawcza Słowa i zbawcze znaczenie historycznego wydarzenia w Jezusie Chrystusie w taki sposób, by przypisać dzieło zbawcze tylko Słowu z uszczerbkiem dla człowieczeństwa Jezusa.

Słowo Boga jest światłem życia. Bóg dzięki swemu Słowu nie zostawił ludzkości w ciemnościach domysłów, nie skazał jej na własne dociekania lub własną wyobraźnię. W Słowie objawił samego siebie. Bóg objawił się człowiekowi, to znaczy zwrócił się do człowieka jako istoty zdolnej Go zrozumieć i odpowiedzieć na Jego wezwanie, czyli uwierzyć Mu.

Benedykt XVI w adhortacji *Verbum Domini* uczy nas:

Kto zna Słowo Boże, w pełni zna również znaczenie każdego stworzenia. Jeśli bowiem wszystko „ma istnienie” w Tym, który jest „przed wszystkim” (por. Kol 1,17), to człowiek, budujący swoje życie na Jego słowie, buduje naprawdę w sposób solidny i trwały. Słowo Boże faktycznie skłania nas do zmiany naszej koncepcji realizmu: „Realistą jest ten, kto w słowie Bożym rozpoznaje fundament wszystkiego” (VD 10).

Słowa Pisma Świętego wskazują bowiem, że nic nie jest owocem irracjonalnego przypadku, ale wszystko istnieje, bo tak chciał Bóg, należy do Jego planu, którego centrum stanowi zaproszenie do uczestniczenia w życiu Bożym w Chrystusie. (...) „Przez słowo Pana powstały niebiosy i wszystkie ich zastępy przez tchnienie ust Jego” (33[32],6); a ponadto: „Bo On przemówił, a wszystko powstało; On rozkazał, i zaczęło istnieć” (PS 33[32],9) (VD 8).

Księgi Biblii poruszają rozmaite tematy i były adresowane do różnych odbiorców. Księgi biblijne zostały spisane przez blisko 40 różnych autorów, w przeciągu 1500 lat. Natchnionym autorem Biblii był Duch Święty. Bóg natchnął swoim Słowem proroków i apostołów, którzy je spisali w całości.

---

¹⁰ Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris missio”*, 7 grudnia 1990, nr 6, www.opoka.org.pl (dostęp 17.03.2017).

2. Prorocy sługami Słowa

Mówiąc o głosie Boga, nie sposób nie przywołać postaci proroków, których powołanie było od początku do końca w służbie Słowa.

Prorok nie jest izraelskim odpowiednikiem wróżbity, jak to w rzeczywistości często pojmowano, jak też rozumieli sami siebie rzekomi prorocy. Jest kimś zupełnie innym: jego zadanie polega na zapowiadaniu jutrzejszych czy dalszych jeszcze wydarzeń i zaspokajaniu w ten sposób ludzkiej ciekawości lub właściwej człowiekowi potrzeby pewności. Prorok ukazuje nam oblicze Boga, a tym samym drogę, którą mamy iść. Przyszłość, o którą chodzi w jego pouczeniach, sięga dalej niż to, co mogą nam powiedzieć wróżbici. Jest ona drogowskazem właściwego „exodusu”, polegającego na tym, że na wszystkich drogach historii musimy szukać i znajdować drogę do Boga, jako właściwy kierunek. Tak rozumiane proroctwo dokładnie odpowiada wierze Izraela w jednego Boga, stanowi jej przełożenie na konkretne życie danej społeczności, prowadzone w Jego obliczu i do Niego prowadzące¹¹.

Alessandro Pronzato, włoski ksiądz katolicki, dziennikarz i profesor w artykule pt. *Kim jest prorok?* pisze, że

w języku hebrajskim prorok to *nabi*. Jest to słowo nie mające jasnej etymologii. Pochodzący od niego czasownik oznacza „majączyć”, natomiast rzeczownik zdaje się pochodzić od słowa, które znaczy „wołać”, „powoływać” albo „ogłaszać”. A więc prorok to ten, który jest powołany, aby być posłanym, by stać się pośrednikiem słowa Bożego i działania Bożego w historii. Jest on posyłany, aby mówić, ale jednocześnie nie jest kimś, kto może mówić, kto ma prawo do mówienia, ponieważ widział i usłyszał. Wracając do hebrajskiego słowa „prorok”, *nabi* i jego relacji do czasownika „powoływać”, możemy stwierdzić, że prorok jest w gruncie rzeczy kimś, kto został powołany, aby iść i nawoływać innych do słuchania słowa Bożego, do nawrócenia. Prorok to ktoś, kto został powołany jako głosiciel słowa¹².

Prorocy byli sługami Boga, wypowiadali słowa nie z obowiązku czy przekonania o słuszności swojej misji, ile z palącej potrzeby, ze świadomości, że powierzone im słowo musi być wygłoszone w swoim miejscu i czasie. Amos wyraził to w dwuwierszu: „Gdy lew zaryczy, któż się nie ulęknie? Gdy Pan Bóg przemówi, któż nie będzie prorokować” (Am 3,8).

W kulturze chrześcijańskiej istnieje powszechne przekonanie, że prawdziwych proroków znajdziemy w opisach Starego Testamentu. Prorocy byli to ludzie zapowiadający przyjście Mesjasza, które znalazło swe urzeczywistnienie w osobie Jezusa Chrystusa. Stary Testament prorokami nazywa mężów przemawiających w imieniu Boga i z Jego polecenia. Ich

¹¹ Por. J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu. Dzieciństwo*, Kraków 2012, s. 19–20.

¹² A. Pronzato, *Kim jest prorok?*, www.opoka.org.pl (dostęp 30.03.2017).

zadanie polegało głównie na ustalaniu moralnych zasad postępowania króla i narodu. Cechowała ich szczególna świadomość powołania przez Boga do głoszenia Jego słowa, w Jego imieniu. W tradycji chrześcijańskiej proroków uważano przede wszystkim za przepowiadających przyszłość, zapowiadających przyjście Jezusa Chrystusa i odsłaniających przyszły bieg historii świata.

Konstytucja dogmatyczna *Dei verbum* w rozdziale pierwszym, *O Objawieniu*, uznaje, że

skoro zaś już wielokrotnie i na wiele sposobów Bóg mówił przez Proroków, „na koniec w tych czasach przemówił do nas przez Syna” (por. Hbr 1,1-2). Zesłał bowiem Syna swego, czyli Słowo odwieczne, oświecającego wszystkich ludzi, by zamieszkał wśród nich i opowiedział im tajemnice Boże (por. J 1,1-18). Jezus Chrystus więc, Słowo Wcielone, „człowiek do ludzi” posłany, „głosi słowa Boże” (por. J 3,34) i dopełnia dzieła zbawienia, które Ojciec powierzył Mu do wykonania (por. J 5,36;17,4) (KO 4).

Jezus jest „wcielonym” Słowem, w Jezusie natrafiamy na słowo o Bogu istniejące na sposób ludzki. Bóg jest obecny w historycznej postaci ludzkiej – Jezusie z Nazaretu, który był bardzo dobrym człowiekiem, który opowiedział coś ważnego o Bogu, ukazał, jaki jest Bóg.

Człowieczeństwo Jezusa Chrystusa, które jest człowieczeństwem Boga, staje się najdoskonalszym i najpełniejszym wyrażeniem stwórczego Słowa. Jezus jako Osoba Boska jest Odwiecznym Słowem Boga, które stało się widzialne w ciele ludzkim.

Chrystus jest także wypełnieniem Słowa prorockiego. Nie tylko dlatego, że prorocy zapowiadali nowe i definitywne przymierze w czasach mesjańskich, ale przede wszystkim dlatego, że sam Jezus Chrystus to doskonały prorok.

Jezus jest prorokiem, bowiem został posłany przez Ojca, aby przekazać ludziom Jego Słowo. W teofanii przemienienia Ojciec przedstawia Jezusa jako swojego umiłowanego Syna, którego powinni słuchać Jego uczniowie (Mk 9,7). Jezus ma świadomość, że Jego słowa mają boski autorytet. Świadczą o tym używane przez Niego słowa: „Amen, powiadam wam”, których znaczenie jest porównywalne do słów proroków: „Tak mówi Pan”.

Świadectwo ewangelistów ukazuje Jezusa Chrystusa jako proroka podejmującego określoną misję. Ta misja obejmuje przepowiadanie Dobrej Nowiny o zbawieniu oraz głoszenie Królestwa Bożego, które nie jest nawiązaniem do teokratycznych systemów ówczesnych społeczności, lecz stanowi zapowiedź przyjścia samego Boga oraz Jego konkretnej obecności w świecie i w życiu pojedynczego człowieka¹³.

---

¹³ Por. P. Cieślík, *Prezbiter jako sługa*, Sandomierz 2011, s. 86.

W posłannictwie Chrystusa ludzie rozpoznawali proroka (Mt 16,13-14). Chrystus przyszedł w majestacie proroka i głosił rok łaski Pana, nawoływał do nawrócenia, gdyż cały lud musi należeć do Boga. Chrystus pełnił swą misję prorocką, ale jednocześnie nie tylko wypowiadał Boskie słowa, co sam był żywym Słowem prorockim, żywym Słowem Boga skierowanego do człowieka.

Papież Benedykt XVI w adhortacji *Verbum Domini* uzasadnia, że:

Jezus Chrystus jest ostatecznym Słowem Boga; jest On „Pierwszy i Ostatni” (Ap 1,17). On nadał stworzeniu i historii ostateczny sens. (...) Jak bowiem przypomnieli ojcowie podczas Synodu „specyficzny charakter chrześcijaństwa wyraża się w wydarzeniu, którym jest Jezus Chrystus, szczyt Objawienia, spełnienie obietnic Bożych i pośrednik w spotkaniu człowieka i Boga. On, «który objawił nam Boga» (por. J 1,1-18), jest jedynym i ostatecznym Słowem przekazanym ludzkości”. Św. Jan od Krzyża wyraził wspaniale tę prawdę: od kiedy Bóg dał nam „swego syna, który jest jedynym Słowem (...), przez to jedno Słowo powiedział nam wszystko na raz. I nie ma już nic więcej do powiedzenia (...). To bowiem, o czym częściowo mówił dawniej przez proroków, wypowiedział już całkowicie, dając nam Wszystko, to jest swego Syna” (VD 14).

Konstytucja o Objawieniu Bożym *Dei verbum*, w rozdziale I, *O Objawieniu*, mówi, że Bóg posłał Syna swojego, to jest Słowo Odwieczne, który oświeca wszystkich ludzi, aby wśród nich zamieszkał i opowiedział im o głębi Boga. Tak więc Jezus Chrystus, Słowo, które stało się ciałem, Człowiek do ludzi posłany, „mówi słowa Boże” (J 3,34) (por. KO 4).

3. Apostołowie – świadkowie i posłańcy Chrystusa

Jezus powołał dwunastu mężczyzn¹⁴, których przygotował do głoszenia Jego nauk i którzy mieli Go reprezentować w późniejszym okresie.

Jezus Chrystus powołał swoich uczniów i uczynił z nich wysłanników Bożych i głosicieli słowa Bożego. „Głoście Ewangelię” – rzekł Chrystus do nich podczas ostatniego spotkania. Orędzie, które mają nieść i głosić apostołowie, to wiara i nadzieja w zbawienie, zmartwychwstanie i życie wieczne. Apostołowie głosili Ewangelię – Dobrą Nowinę¹⁵ (1 J 1,5),

¹⁴ Byli to: Szymon Piotr (Kefas), Andrzej, Jakub (zwany Większym) syn Zebedeusza, Jan Ewangelista, Filip, Bartłomiej – Natanael, Tomasz, Mateusz – Lewi, Jakub syn, Jakub syn Alfeusza, Szymon Kananejczyk (Gorliwy), Juda Tadeusz (Judas), Judasz Iskariota oraz Maciej (powołany po zdradzie Judasza).

¹⁵ Nowina – świeża wiadomość, wieść, informacja, coś nowego do przekazania. Zatem nie coś, co było już od dawna znane, co od tysięcy wiadomym było wszystkim, ale coś czego nikt jeszcze nie znał, bądź niewielu, co jest nowością pośród wszelkich informacji.

mówili o nowej drodze, którą przez swoje odkupienie otworzył przed ludem Jezus, dawali rady, jak na tę ścieżkę wstąpić, jak prawidłowo po niej kroczyć. Pan Jezus powołał Dwunastu po to, aby – jak podkreśla Jan Paweł II w adhortacji *Vita Consecrata* – „biorąc z Niego przykład, nauczyli się żyć dla Ojca i dla misji, jaką od Niego otrzymali” (VC 41). Apostołowie, jako naoczni świadkowie cudów i nauk Jezusa, głosili świadectwo o Jego czynach, dokonaniach, słowach. Ludziom łatwiej jest uwierzyć, gdy są inni, którzy faktycznie widzieli, że nauki głoszone są prawdą i że każdy może je wprowadzić w czyn, w życie. „I ustanowił Dwunastu, aby Mu towarzyszyli, by mógł wysłać ich na głoszenie nauki i by mieli władzę wypędzać złe duchy” (Mk 3,15). „Idźcie i głosście: „Bliskie jest już królestwo niebieskie (...)” (J 15,26-27).

Apostołowie Jezusa jednocześnie byli rzeczywistymi „posłańcami” o wysokiej godności, gdyż mieli się stać materialnymi i duchowymi głosicielami „Dobrej Nowiny”¹⁶.

Jezus z Nazaretu jeszcze przed śmiercią stworzył wśród swoich zwolenników wewnętrzny krąg, do którego należało dwunastu uczniów. Tych Dwunastu żyło razem z Panem; słuchali Jego Słowa i uczyli się od Niego. Zgodnie ze świadectwem Ewangelii synoptycznych Jezus włączył ich wreszcie w swoją misję, czyli w głoszenie nadejścia Królestwa Bożego. Ewangelista Łukasz zapewnia o szczególnej pozycji oraz autorytecie uczniów. „Kto was słucha, Mnie słucha, a kto wami gardzi, Mną gardzi, gardzi Tym, który Mnie posłał (10,16)”¹⁷.

Według przekazu Marka (1,16-20) oraz Mateusza (4,18-22) scena powołania pierwszych apostołów rozegrała się nad Jeziorem Galilejskim. Jezus wkrótce po tym, jak rozpoczął głoszenie Królestwa Bożego, kieruje swe spojrzenie na dwie pary braci: Szymona i Andrzeja oraz Jakuba i Jana, rybaków. Jezus powołuje ich w sposób zdecydowany, a oni bez ociągania się idą za Nim: odtąd będą „rybakami ludzi” (por. Mk 1,17; Mt 4,19). Łukasz, chociaż nawiązuje do tej samej tradycji, daje obszerniejszy opis (5,1-11). Ukazuje on drogę wiary pierwszych uczniów i wyjaśnia, że wezwanie Jezusa do pójścia za Nim zostaje skierowane do nich po Jego pierwszej nauce oraz po pierwszych cudownych znakach, jakich dokonał.

Papież Benedykt XVI podczas audiencji generalnej na placu Świętego Piotra, zadaje pytanie: Do kogo zostaną posłani apostołowie? Czytając Ewangelię, można odnieść wrażenie, że Jezus ogranicza swą misję jedynie do Izraela: „Jestem posłany tylko do owiec, które poginęły z domu Izraela” (Mt 15,24), i że w podobny sposób ogranicza On również misję powierzoną Dwunastu: „Tych to Dwunastu wysłał Jezus i dał im takie wskazania:

¹⁶ F. Wiliam, *Życie Jezusa Chrystusa*, Warszawa 1964, s. 333.

¹⁷ Por. P. J. Cordes, *Dlaczego kapłan?*, Kielce 2009, s. 33–34.

„Nie idźcie do pogan i nie wstępujcie do żadnego miasta samarytańskiego. Idźcie raczej do owiec, które poginęły z domu Izraela” (Mt 10,5-6).

Jezus jest pasterzem eschatologicznym, który gromadzi zagubione owce z domu Izraela i szuka ich, ponieważ je zna i kocha (por. Łk 15,4-7 oraz Mt 18,12-14; por. też postać Dobrego Pasterza w J 10,11nn.). Poprzez to „gromadzenie” Królestwo Boże głoszone jest wszystkim narodom: „Okazę moją chwałę wśród narodów i wszystkie narody ujrzą sąd, który sprawuję, oraz rękę moją, którą na nie kładę” (Ez 39,21). Jezus trzyma się tego wątku prorockiego. Pierwszy krok to „zgromadzenie” narodu Izraela, tak aby wszystkie narody powołane do zgromadzenia się w jedności z Panem mogły zobaczyć i uwierzyć¹⁸.

Od momentu powołania, o którym na różne sposoby opowiadają ewangelisci, apostołowie idą za Jezusem, słuchają Jego słów, poznają Jego myśli, od Niego uczą się modlitwy. Nie jest to jednak tylko relacja, jaka ich łączy. Apostołów i Jezusa łączy głęboka więź, dzięki której mogli stać się autentycznymi świadkami osoby, a nie tylko nauczycielami idei. Posłani przez Zmartwychwstałego, poszli „na cały świat”.

Ponieważ apostołowie byli naoczными świadkami Jezusa, oni pierwsi zaczęli dzielić się z napotkanymi osobami Dobrą Nowiną o bezinteresownej, nieodwołalnej i bezgranicznej miłości Boga do ludzi. Pierwsi głosili, że Chrystus umarł za nasze grzechy, że trzeciego dnia zmartwychwstał i pozwalał się zobaczyć „Przekazałem wam na początku to, co przejąłem: że Chrystus umarł – zgodnie z Pismem – za nasze grzechy, że został pogrzebany, że zmartwychwstał trzeciego dnia, zgodnie z Pismem: i że ukazał się Kefasowi, a potem Dwunastu” (1 Kor 15,3-5). Ich głoszenie miało na celu doprowadzić słuchaczy do wewnętrznej przemiany i przyjęcia Radosnej Nowiny o zbawieniu, które ofiarowuje Jezus Chrystus. Temu apostołowskiemu kerygmatowi towarzyszyły cuda i znaki, które potwierdzały ich posłannictwo i prawdziwość wypowiedzianych słów.

Podsumowanie

Słowo Boże jest skuteczne, stwórcze i zbawcze, jest zatem u początków istnienia i historii, stworzenia i odkupienia. Pan wychodzi na spotkanie ludzkości, obwieszczając: „To powiedziałem i wykonam!” (Ez 37,14). Kolejny etap, gdzie jest obecny głos Boży, to słowo pisane, *Graphé* czy też *Graphai*, Święte Pisma, jak nazywane są w Nowym Testamencie.

Święte Pisma są spisany „świadcstwem” słowa Bożego, są kanonicznym, historycznym i literackim pamiętnikiem, zaświadcującym

¹⁸ Por. Benedykt XVI, *Blisko, najbliżej Chrystusa. Apostołowie i pierwsi uczniowie*, Poznań 2007, s. 13–17

o wydarzeniu, jakim było stwórcze i zbawcze Objawienie. Słowo Boże poprzedza zatem Biblię i wykracza poza nią, która jest wszak „natchniona przez Boga” i zawiera pożyteczne słowo Boże (por. 2 Tm 3,16). Dlatego właśnie w centrum naszej wiary znajduje się nie tylko księga, ale historia zbawienia i, jak zobaczyliśmy, Osoba, Jezus Chrystus, Słowo Boże, które stało się ciałem, człowiekiem, historią.

Chrystus jest „Słowem, które jest u Boga i jest Bogiem”, jest „obrazem Boga niewidzialnego – Pierworodnym wobec każdego stworzenia” (Kol 1,15); ale jest także Jezusem z Nazaretu, który chodził ulicami jednej z podrzędnych prowincji Imperium Rzymskiego, mówił lokalnym językiem, nosił znamiona konkretnego narodu – żydowskiego oraz jego kultury. Prawdziwy Jezus Chrystus jest zatem kruchym i śmiertelnym ciałem, jest historią i ludzkością, a zarazem chwałą, bóstwem, tajemnicą: Tym, który objawił nam Boga, którego nikt nigdy nie widział (por. J 1,18)¹⁹.

Podsumowując powyższe rozważania, można wysnuć wniosek, że kerygmat ma związek z Jezusem Chrystusem i Dobrą Nowiną, którą przyniósł ludzkości. Pod pojęciem kerygmat kryje się obwieszczenie orędzia o tym, co Jezus uczynił dla zbawienia wszystkich ludzi. Kerygmat to głoszenie Boga. Głoszenie kerygmatu zaprasza do spotkania z Jezusem, do nawrócenia, do wejścia na drogę wiary.

Należy również podkreślić jedność i zgodność Pisma Świętego. Biblia, choć składa się z ksiąg napisanych na przestrzeni długiego okresu czasu, to jednak pozostaje od początku do końca księgą jednolitą, bez żadnych sprzeczności. Ta zgodność jest wyjątkowa, różni Biblię od innych ksiąg i stanowi niewątpliwy dowód na to, że ma ona boskie pochodzenie i stanowi biblijne podstawy posługi słowa Bożego.

Dowodem, iż Biblia zawiera biblijne podstawy posługi Słowa, jest fakt, że na jej kartach zawarte są prorocтва, które zawsze się spełniają. Dotyczyły przyszłości niektórych narodów, pewnych miast, ludzkości oraz narodzin Mesjasza. Wspomniane w Starym Testamencie sprawdziło się nie tylko miejsce Jego urodzenia i pochodzenie, ale również sposób, w jaki umrze oraz to, że zmartwychwstanie dnia trzeciego. Nie istnieje żaden sposób wytłumaczenia spełnionych prorocत्व biblijnych. Po prostu, są one boskiego pochodzenia.

Biblia posiada jeden wielki autorytet, a także wielką moc właśnie dlatego, że jest słowem Bożym, a tym samym stanowi biblijne podstawy posługi słowa Bożego.

---

¹⁹ Por. Franciszek (papież), *Słowo Boże w historii – orędzie końcowe Synodu Biskupów do Ludu Bożego, 24 października 2008 r.*, www.opoka.org.pl (dostęp 17.03.2017).

Bibliografia

Benedykt XVI, *Blisko, najbliżej Chrystusa. Apostołowie i pierwsi uczniowie*, Poznań 2007.

Benedykt XVI, *Myśli o Słowie Bożym*, Kraków 2008.

Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Verbum Domini” Ojca Świętego Benedykta XVI do biskupów i duchowieństwa do osób konsekrowanych i wiernych świeckich o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła*, Wrocław 2010.

Benedykt XVI, *Psalm 136,1-9 – hymn paschalny [1]*, audyencja generalna 9.11.2005, www.opoka.org.pl (dostęp 15.03.2017).

Cieślak P., *Prezbiter jako sługa*, Sandomierz 2011.

Cordes P. J., *Dlaczego kapłan?*, Kielce 2009.

Franciszek (papież), *Słowo Boże w historii – orędzie końcowe Synodu Biskupów do Ludu Bożego, 24 października 2008 r.*, www.opoka.org.pl (dostęp 17.03.2017).

Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris missio”*, 7 grudnia 1990, www.opoka.org.pl (dostęp 17.03.2017).

Jan Paweł II, *Na początku było Słowo*, audyencja generalna 26 listopada 1997, www.opoka.org.pl (dostęp 10.03.2017)

Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Vita Consecrata” do biskupów i duchowieństwa, do zakonów i zgromadzeń zakonnych, do stowarzyszeń życia apostolskiego, do instytutów świeckich oraz do wszystkich wiernych o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie*, Watykan 1996.

Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym „Dei verbum”, w: *Sobór Watykański II, Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002.

Pawlak Z., *Katolicyzm A–Z*, Łódź 1989.

Pronzato A., *Kim jest prorok?*, www.katolik.pl (dostęp 30.03.2017).

Ratzinger J., Benedykt XVI, *Na początku Bóg stworzył... Cztery kazania o stworzeniu i upadku. Konsekwencje wiary w stworzenie*, Kraków 2006.

Ratzinger J., *Jezus z Nazaretu. Dzieciństwo*, Kraków 2012.

Ratzinger J., *Słowo Boga. Pismo – Tradycja – Urząd*, Kraków 2008.

Ratzinger J., *Słowo Boże jest trwalsze niż ludzka rzeczywistość*, Przemówienie na rozpoczęcie I kongregacji generalnej XII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów w dniu 6.X 2008, www.opoka.org.pl (dostęp 12.03.2017).

Wiliam F., *Życie Jezusa Chrystusa*, Warszawa 1964.

Summary

BIBLICAL FOUNDATIONS OF MINISTRY OF THE WORD ACCORDING TO JOSEPH RATZINGER, POPE BENEDICT XVI

The Word of God is the wisdom given to us, thanks to which we can build our life on stable foundations. We reach for the Bible and draw what is the best in order to understand the fundamentals of the service of the Word of God. The Bible is a Book about God and the Book from God.

The paper discusses the biblical foundations of the Word and presents evidence for the fact that the Bible gives knowledge about the source, the origin of the Word.

The first part of the paper discusses the power of God manifested by the Word of God which is a testimony to the extraordinary richness of the Word: eternal and omnipotent, unquestionable, with creative power.

Speaking of the Voice of God, it is impossible not to recall the prophets and apostles whose prophecies always come true. The second part of the paper refers to those who have been sent to become mediators, preachers of the word and divine action in history.

The Bible is by far the most popular book in the world, because it contains simple and direct message about the foundations of the ministry of the Word of God. Its great authority and power come precisely from the fact that it is the Word of God, and thus constitutes the foundation of the ministry of the word. Reading the Bible with an open mind provides the basis for understanding the beginning of the word.

Keywords: Word of God, Bible, source of the Word, origin of the Word, the power of the Word, preachers of the Word, Good News, Son of God

Słowa kluczowe: Słowo Boże, Biblia, źródło Słowa, początek Słowa, moc Słowa, głosiciele Słowa, Dobra Nowina, Syn Boży

Ks. mgr lic. Tomasz DUDA – ur. w 1972 r. w Strzelinie, jest absolwentem Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu. Ukończył studia licencjackie na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Przygotowuje się do otwarcia przewodu doktorskiego na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu. Od trzynastu lat jest duszpasterzem w Austrii.